

[Poul Dam.]

muligt, og det interesserer mig derfor meget at høre, hvad ministeren har at sige til dette spørgsmål.

Justitsministeren (Thestrup): Jeg vil gerne takke ordførerne for den tilslutning, der er givet til forslaget. Der er rejst en række spørgsmål, som det vil være rimeligt at drøfte i et udvalg, og jeg skal ikke beskæftige mig meget med dem. Men der er to ting, jeg gerne vil sige et par ord om. Jeg skal gøre det kort.

Hr. Nordqvist rejste spørgsmålet om en fuldstændig ligestilling mellem forsvarer og anklager. Det er et spørgsmål, som jeg godt kan sige også interesserer mig, og jeg ville finde det rimeligt, om vi kunne veksle nogle bemærkninger og måske få nogle oplysninger om dette under udvalgsarbejdet.

Hr. Poul Dam spurgte, om jeg havde indtrykket af, at der i de sidste nævningelister har været en mere ligelig repræsentation fra alle grupper i befolkningen, end der har været før, og det har vi indtrykket af. Det er mit indtryk, at det hjalp sidste gang. Men jeg er da ikke sikker på, at vi helt har nået at få den repræsentativitet, der egentlig burde være, og jeg vil gerne med udvalget overveje, om der er noget yderligere, vi kan foretage for at få så ligelig en repræsentation som muligt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtages uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Der er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om pas til danske statsborgere m. v.

(Lovforslaget (nr. 74) findes i tillæg A. sp. 1525, fremsættelsen i tidenden sp. 1460).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Otto Mørch: Der skal ikke herske tvivl om, at socialdemokratiet naturligvis ikke er modstander af, at forøgede udgifter, der opstår ved offentlige myndigheders udstedelse af attester, beviser, tegn, pas m. v., skal inddækkes gennem gebyrforhøjelser, og derfor kan vi give tilslutning til sådanne nødvendige — jeg understreger: nødvendige — gebyrforhøjelser. Men vi kan ikke acceptere gebyrforhøjelser, som mere eller mindre kan virke som en form for indirekte beskatning.

Vi kan ikke ud fra ministerens meget korte motivering i den skriftlige fremsættelse og heller ikke af bemærkningerne til lovforslaget vurdere, om der ved dette lovforslag blot er tale om nødvendige udgiftsdækninger, eller der skjuler sig en indirekte form for rejseskat. Det er ikke os, der har nævnt det, det har været nævnt af det kendte venstreblad Vestkysten. Når det er sådan, ønsker vi under et udvalgsarbejde at få nærmere dokumenteret behovet for en så stor gebyrforhøjelse som den, der her er foreslået, en gebyrforhøjelse, der betyder 275 pct.s fordyrelse af et pas og giver et provenu til statskassen på ikke mindre end 11 mill. kr.

Socialdemokraterne ønsker også under udvalgsbehandlingen, netop for at vise sig som en positiv opposition, at se på mulighederne for en forenkling eller rationalisering af administrationen ved pasudstedelse, naturligvis under hensyn til de forpligtelser, vi har herom på fællesnordisk plan. Vi gør os tanker om, at det måske ikke vil være nødvendigt at udstede et helt nyt pas, hver gang et pas udløber. Proceduren er jo den, at der skal foreligge ansøgningsblanket, nyt billede og en række undersøgelser. Vi ved, at man i andre lande klarer det på den måde, at man simpelt hen skriver en forlængelsesdato i passet og så en underskrift, og vi mener altså, at der muligvis kan ske en forenkling, en rationalisering. Det er heller ikke fremmed for hjemlige myndigheder. Jeg er bekendt med, at vort eget udenrigsministerium også praktiserer det, når der er tale om tjenestepas, de blå pas — som jo ikke er ukendt for dette tings medlemmer.

Det er ikke mere end tre år siden, den daværende socialdemokratiske justitsminister, hr. K. Axel Nielsen, i et forslag om

[Otto March.]

ændring af pasgebyrerne kunne nøjes med en gebyrforhøjelse på 150 pct. og et provenu på 5½ mill. kr. De nuværende regeringspartier satte dengang et meget stort spørgsmålstegn ved nødvendigheden af en sådan forhøjelse, ja, det radikale venstre erklærede rent ud, at man ikke ville medvirke. Det går åbenbart lettere for partiet nu, hvor der er tale om 275 pct.s forhøjelse og en fordobling af statens provenu. Jeg kan ikke afholde mig fra at sige, at jeg ved ikke, hvilke principielle vurderinger det radikale venstre lægger bag sine synspunkter; det er efterhånden svært at følge med i.

Jeg går ud fra, at ministeren, selv om det ikke fremgår af forelæggelsen, vil gå ind i forhandlingerne på det samme åbne grundlag, som den tidligere socialdemokratiske justitsminister gav muligheder for, og her tænker jeg særlig på lempeordninger for de dårligt stillede. Men der står ikke et ord om det i bemærkningerne, der står ikke et ord om det i fremlæggelsestalen. Det var taget med af den tidligere socialdemokratiske justitsminister. Jeg kan her citere fra fremsættelsen dengang — Folketingstidende 1967-68, 1. samling, sp. 1038:

„Vi er i justitsministeriet opmærksom på, at den foreslåede forhøjelse i visse tilfælde kan virke særlig tyngende, men mener, at uheldige virkninger af forhøjelsen vil kunne afbødes ved hjælp af den førnævnte regel om udstedelse af pas til uformuende uden gebyr. Udstedelse af pas uden gebyr vil ikke alene kunne ske, hvor pas er nødvendigt af hensyn til udøvelsen af erhverv, men også, hvor pas er nødvendigt af andre, særlige grunde....“

Ja, ministeren vil altså forstå, at der bliver en del at tale nærmere om under udvalgsarbejdet. Jeg vil allerede på nuværende tidspunkt understrege, at gennemføres forslaget som fremsat, vil det efter vor mening straffe en svagt stillet gruppe, nemlig pensionisterne. Socialdemokraterne ønsker at fremhæve, at det netop de seneste år er lykkedes for mange pensionister at opleve en udenlandsrejse, og det har betydet meget for dem både fysisk og psykisk. Vi finder derfor, at denne mulighed for pensionisterne ikke skal indskrænkes ved pasgebyrforhøjelse af en sådan størrelse, at

det muligvis kan medføre, at en pensionist helt må opgive en rejse eller udsætte den. Der er adskillige pensionistrejser, der kan gennemføres for et par hundrede kroner, men hvis pensionisterne så skal af med 75 kr. ekstra, bliver det en temmelig stærk belastning for dem, der måske kun den ene gang får lejlighed til at komme ud at rejse. Derfor vil jeg gerne sige, at vi under udvalgsarbejdet vil søge at finde frem til en særlig pasordning for alle over 67 år.

Vi ønsker også under udvalgsarbejdet at se nærmere på de søfarendes pasforhold. Det er en kendsgerning, at danske søfolk nødvendigvis må være i besiddelse af pas for at kunne udføre deres arbejde, da de fleste danske skibe sejler i egentlig udenrigsfart, dvs. skibene sjældent eller aldrig kommer til dansk havn. Derfor er vi indstillet på at se nærmere på en ordning, der kan give gebyrfritagelse for dem, der er nødt til at have pas af hensyn til deres arbejde. Det gælder ikke alene søfolkene; det gælder i høj grad også de mange eksportchauffører.

Der er et særligt problem for grønlandske søfolk, som vi også gerne vil tage op. De har ikke, hvis de kommer til dansk havn, mulighed for at få udstedt dansk søfartsbog og dermed heller ikke dansk pas, og det kan give dem visse vanskeligheder med hensyn til at tage hyre fra Danmark.

Endelig vil vi gerne kigge på, skal vi sige det sociale klientel. Det er en kendsgerning, at flere og flere rekonvalescenter af deres læge får ordineret udenlandsk kurophold. Det skal vi lige kigge lidt på og ikke afvise, at der måske kan findes en mere rimelig ordning, så der kan blive gebyrfritagelse ved ordinerede rekonvalescentrejser.

Jeg er bekendt med, at justitsministeren for en af de sociale plejehæjser, hvor der mange gange er stærkt handicappede unge, en institution i Århus, velvilligt har givet gebyrfrie pas, og det er helt i orden. Men det er alligevel mit indtryk, at bestemmelserne på dette område bør præciseres noget mere klart. Det kan vi kigge på under udvalgsarbejdet.

Ja, det er vel fremgået af mine bemærkninger, at det er en betinget tilslutning, socialdemokraterne kan give ministerens forslag, men vi er naturligvis indstillet på at søge at klare tingene op under det kommende udvalgsarbejde.

Ulla Worm: Det foreliggende forslag fra justitsministeren drejer sig om en ændring af gebyrerne ved udstedelse af pas. Den nugældende lov om pas til danske statsborgere af 7. juni 1952 med ændring af 19. december 1962 fastsatte gebyret til 20 kr. for personer over 18 år og 10 kr. for personer under 18 år samt visse fritagelser. Ved en bekendtgørelse af 30. marts 1963 ændredes varigheden af pasgyldigheden til 5 år for de unge under 18 år og til 10 år for de øvrige aldersklasser. Disse takster foreslås nu med virkning fra 1. april 1971 hævet fra 20 kr. til 75 kr. og fra 10 kr. til 25 kr.

Det konservative folkeparti kan tilslutte sig disse forhøjelser. Det er uden for enhver tvivl, at omkostningerne ved at udstede pas og i det hele taget administrere pasordningen ligger mindst på et beløb, der svarer til 75 kr. pr. pas, og jeg kan med disse få bemærkninger på mit partis vegne anbefale forslaget til en velvillig behandling.

Niels Jørgen Nielsen: I venstre ser vi sådan på det, at det, ministeren har foreslået, er en ajourføring af taksterne, og det kan vi anbefale. Jeg har noget vanskeligt ved at se, at dette meget begrænsede forslag skulle kunne give anledning til en større diskussion, men bliver der et udvalg, er vi naturligvis villige til at deltage i arbejdet.

Jørgen Andersen: Også det radikale venstre kan anbefale det foreliggende forslag. Vi finder, måske i modsætning til den opfattelse, hr. Otto Mørch har af det radikale venstre, det ganske rimeligt og naturligt, at man ajourfører gebyrerne for både pasudstedelse og andre ting i overensstemmelse med den konjunkturudvikling, som i øvrigt finder sted på det økonomiske område. Det er da klart, at gjorde man ikke det, ville man udsætte en stor del af befolkningen for at komme til at betale det underskud, som derefter ville fremkomme i administra-

tionen af de forskellige administrationsgrene.

Jeg vil gerne lige spørge den ærede justitsminister, om man ved beregningen af det jugerede provenu på 11 mill. kr. har taget højde for, at der, indtil loven bliver vedtaget, kan opstå en ekstraordinært stor interesse for fornyelse af de bestående pas, som har passeret, skal vi sige den halve løbetid og derover. Det kan, hvis man ikke har taget højde for det, anfægte det jugerede provenu, og jeg vil gerne høre ministerens udtalelse herom.

Poul Dam: Dette lovforslag ville have været meget fornuftigt for 200 år siden. Ganske vist var pengene mere værd dengang, men alligevel. Det hører jo hjemme i en helt forældet verden, en verden, hvor borgernes holdning til staten og statens holdning til borgerne er præget af, at staten synes, at borgerne væsentligt er nogle besværlige personer, som kommer rendende på et eller andet tidspunkt og udbeder sig en eller anden gunstbevisning af staten. Det er der ikke tale om her eller i en række andre sager, hvor der er tale om attester og papirer af den ene eller den anden art, som der traditionelt opkræves gebyrer for. Der er tale om noget, som alle borgere under visse omstændigheder skal have, altså noget, staten kræver af borgerne, og det gælder på en lang række områder.

Det er enhver borgers ret at få et pas. Der er enkelte borgere, som af en eller anden grund ikke kan få det, og derfor skal man selvfølgelig have en udstedelse, som kræver en vis kontrol. Men derudover er det en ret. Hvorfor i alverden skal dette være belagt med et gebyr? Det er en ting, der hænger sammen med hele vores politiske organisation, med de forskellige stater, grænsehensyn og sådan noget, at man altså kræver, at danske statsborgere er i besiddelse af gyldigt rejsepas, når de rejser ud af landet, og da ganske særlig når de

[Poul Dam.]

rejser ind i landet igen. Det rimelige er, at et sådant pas udstedes vederlagsfrit, og at i det hele taget statens holdning til borgerne bliver den, at statens service til borgerne er gratis. Den betales rimeligt og naturligt gennem vore almindelige skatter.

Med denne begrundelse behøver jeg slet ikke gå ind på det, hr. Otto Mørch sagde om de sociale hensyn osv.; de er naturligvis meget rigtige. Men det væsentlige er det principielle. Hvorfor i alverden skal staten opføre sig over for borgerne, som om borgerne er nogle generende personer, der skal straffes med at betale gebyrer, hver gang staten yder dem en service?

Vi vil gerne være med til et udvalgsarbejde, og i det vil vi stille et ændringsforslag, der går ud på, at gebyret afskaffes.

Kjær Rasmussen: Jeg er meget enig i hr. Poul Dams principielle betragtninger, og deraf følger naturligvis, at også vi synes, at det er et dårligt forslag, justitsministeren her kommer med. Så vidt vi kan se, må det være en menneskeret at kunne få et pas, også uden at man skal kravle over en stor økonomisk barriere først. Pasudstedelse må ikke være et beskatningsobjekt. Vi har her i landet tiltrådt menneskerettighedskonventionen, og vi er, og med rette, forargede, når andre lande hindrer deres borgere i at rejse ud. Jeg tror, vi skal passe meget på ikke at komme til at rejse en økonomisk barriere omkring dette land.

Hanne Reintoft: Dette lovforslag må nok ses i større sammenhæng, nemlig også som et led i regeringens hidtige sparebestrebelse, der som alle de andre forsøg på at spare rammer det almindelige menneske. Rejseliv og internationalt samkvem er heldigvis taget til i de sidste år, men denne meget væsentlige fordyrelse af passene vil for den jævnt lønnede familie blive en om ikke katastrofal, så dog igen mærkbar belastning, og jeg vil gerne sige, at også vi kunne gå ind for, at pas var gratis.

Jeg skal heller ikke gå nærmere ind på det, der kort er antydnet i bemærkningerne, rimeligheden mellem den service, der er ved paskontrolstederne, og politiets evne til at kontrollere det, der burde kontrolleres, f. eks. narkotikaindsmugling, i forhold til

betalingen. Men der er enkelte ting, som også jeg vil anmode udvalget om at arbejde meget grundigt med, og her vil jeg meget gerne støtte den socialdemokratiske ordfører. En række mennesker har arbejde, der betinger, at de er indehavere af et pas. Det er simpelt hen adgangsbillet for at få det arbejde. Det gælder først og fremmest arbejdere i transporterhvervene, jeg kan nævne flyvningen, søfolkene og langturschaufførerne, og jeg vil gerne her allerede nu høre, om ministeren vil overveje at være positiv i udvalget over for at gøre i hvert fald udstedelsen af pas gratis for de grupper, der simpelt hen er tvunget til at have et sådant for at komme til at udøve deres erhverv. Det er et rent mellemværende mellem staten og den enkelte borger, men for disse mennesker her er det som sagt en adgangsbillet, og det problem må løses ved en naturlig fritagelse.

Justitsministeren (Thestrup): Jeg vil gerne takke samtlige ordføre, naturligvis særlig de ordførerne, der har tiltrådt det af mig fremsatte forslag.

Hr. Otto Mørch ville have at vide, om den forhøjelse af afgiften for passene, der er foreslået, svarer til den dækning af udgifterne, der er omtalt, og jeg skal prøve at skaffe fornødne oplysninger herom. Jeg er meget interesseret i det, hr. Otto Mørch sagde om forenklingen af administrationen af passene. Det synes jeg var en ting, som vi skulle tage op i udvalget.

Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at der i bemærkningerne til lovforslaget står, at pas kan udstedes uden gebyr, hvis den pågældende er uformuende og det af hensyn til hans erhverv eller af andre særlige grunde er nødvendigt, at han er i besiddelse af pas.

Hr. Otto Mørch rejste spørgsmålet om pensionisterne og de søfarende, der skal have pas, og om grønlænderne, og disse spørgsmål er det rimeligt at tage op i udvalget.

Hr. Jørgen Andersen rejste spørgsmålet om, hvorvidt der var taget højde for, at der kan risikere at komme en række pasfornyelser i slutningen af perioden, inden loven træder i kraft. Det er der. Når vi angiver her, at man regner med en årlig merindtægt på 11 mill. kr., er det jo et særdeles

[Justitsministeren.]

skønsmæssigt anslået beløb, men vi har tænkt netop på det forhold. Om de tanker, vi har gjort os, kommer til at gå i opfyldelse, tør jeg ikke sige.

Hr. Poul Dam rejste spørgsmålet, hvorfor der overhovedet skulle betales gebyrer. Det er jo et principielt spørgsmål. Vi har gebyrer på en lang række områder. Der er navnlig en slags gebyrer, der er meget store, og det er retsafgifterne. Jeg synes, man med lige så stor ret kunne spørge: hvorfor skal statens borgere betale afgift for at få behandlet et krav, som det måske er overordentlig rimeligt og nødvendigt for dem at indtåle? Hvorfor skal det ikke være gratis, hvorfor skal det ikke være et led i en serviceordning fra statens side? Jeg er ikke blind for, at der kan anføres en del til støtte for dette, men det er nu engang et andet system, vi har haft, og det vil vist kræve en betydelig udredning af forholdene, hvis vi skulle gå over til et nyt.

Jeg vil over for både hr. Poul Dam, hr. Kjær Rasmussen og fru Hanne Reintoft sige, at jeg i og for sig meget hellere ville nå frem til den ordning, at vi kunne afskaffe passene. Det er jo ikke så forfærdelig mange år siden, der ikke krævedes pas for at rejse i Europa, og det ville være en fordel, om vi kunne nå frem til sådanne ordninger på ny. Det er der måske noget der taler for at vi kan, men vi har dem altså i øjeblikket og er nødt til at have dem i øjeblikket, og da vi også har en ordning med betaling af gebyrer, finder jeg det i og for sig rimeligt, at man betaler en afgift for at få et pas.

Fru Hanne Reintoft spurgte, om de mennesker, der har arbejde, der betinger, at de skal have pas, kunne blive fri for at betale afgift. Jeg vil gerne overveje det, men jeg vil kun sige, at der i forvejen er den regel, at hvor det drejer sig om folk, der er uformuende, kan de blive fri for at betale passet.

Poul Dam: Jeg er naturligvis ganske enig med justitsministeren i, at der er en lang række andre områder, hvor gebyrer og afgifter også er urimelige. Nu var det passene, vi snakkede om, så kan man begynde dér. Men jeg håber at kunne betragte det, justitsministeren sagde, som et udtryk for, at han gerne vil være med til at afskaffe hele

systemet, når han får tid til at gøre noget ved det.

Hanne Reintoft: Når pasafgiften nu bliver så stor, som den nok bliver, med det flertal, vi har, nemlig 75 kr., er det altså en dyr adgangsbillet til at få sig et job. Jeg var i og for sig glad for, at ministeren stillede sig velvilligt over for min tanke. Men så blev jeg lidt ked af den bemærkning, at de mennesker, der i forvejen er uformuende, kan få et gratis pas, for de folk, der er i fuldt erhverv, vil jo aldrig blive betragtet som uformuende. Jeg må holde på, at vi må have det frem i udvalget som en helt konkret sag: vil man åbne mulighed for, at langturschauffører, stewardesser, søfolk og andre ikke skal belastes med den ekstra udgift, som andre mennesker, der udøver deres erhverv, ikke har?

Justitsministeren (Thestrup): Jeg tager kun ordet for at bekræfte, at jeg finder det rimeligt, at vi behandler det spørgsmål, som fru Hanne Reintoft rejste, under udvalgsarbejdet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om afhjælpning af præstemangelen.

(Lovforslaget (nr. 73) findes i tillæg A. sp. 1509, fremsættelsen i tidenden sp. 1432).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ejner Nielsen: Af bemærkningerne til det lovforslag om afhjælpning af præstemangelen, som er til første behandling her i dag, fremgår det, at der gennem den sidste 10